

Ho þun níi vúahú na ó o Poole túara nən o Timatee yi

Vúahú túaró þuhú

Páahú na ó o Poole wee túa ho vúahú na kà yi ká a wi ho kásó yi ho Oroomu yi. O lò hía wee be (2.9) à nùpue na à séení a mún mía (4.16).

Bio ó o Poole mu wee leéka le mí húmu wà 6ueé súará, ó o bánbáa ò o kenía o Timatee na ó o wa làa sòobéé. O Poole wee dé le Dónbeení bárákà o Timatee mu bio yi. O wee hení na a yi le o fárá dín mí siidéró o *Krista yi wán, à bánbá wé sa le Dónbeení bín-tente bueró tonló, härí ká 6a nùpua wee beé o lò ho tonló mu sáró bio yi (1.1–2.13).

O Poole pá bínía bía nən wo yi le o hè 6a nùpua na wa hã bín-conconwà bioró. Lé bio á mu yí máa na à le Dónbeení tonló va làa yahó, ò o bía nən o Timatee yi le o wé làa bio mínén wee wéráa, à lá ho tuiá poni, lè le waminí, lè ho ten liiníló dání. O mún bía nən wo yi le o yí nənsä ho káránló tente na ó o yú bio yi (2.14–4.5).

Ho vúahú véení ó o zéenía bio ó orén mí beere lò bonnáa, làa bio le Dónbeení séenianáa wo o lònbee yi (4.6–18).

Le tèenii

¹ Mu lé inén Poole, yia le Dónbeení lè mí sii bio á wó á í lé o Yeesu *Krista tonkaró lé mi wee túa ho vúahú na kà. Le tonkaa mi le í bue le mukāní binbirí na máa vé bio, dño le Dónbeení dó mí þii le

mí ì na w n wa p an l  là a Yeesu Krista b o yi. ² I wee t a ho   à na  n n  Timotee na l i za na i wa l a s ob   yi. Le o Ma  D nbeen  l e wa N hu so Yeesu Krista w  mu s amu l a fo,   z n    m k r ,   na ho h er  fo .

O Poole wee hen  a Timotee s i 

³ I wee d  le D nbeen  b r k , d n na   i wee s a na yi l  le yi na wee ce l a b o   w n ma w  f  wee s a nan a le yi b o s i . Le wisoni l e ho t in ah  k  i wee f o,   i m n w  f o na fo . ⁴ Hen k  i wee le ka le w e  na fo w  b o p ah  na   i w d  dia fo yi,   i s i  v  l a s ob     i b n  mi   w n   z m ka mu b o yi. ⁵ I m n wee le ka b o   fo d r a    s li l e   s ob   o Yeesu *Krista yi b o. D n siid r  so na k ra m n b ua Loyiisi l e m n nu Eniisi yi,   i l a le l  d n b n s i  m n wi  n n  yi. ⁶ L  b n n n   mu b o w r  p ank  na le D nbeen  n n fo  p ah  na   i b    n n    w n yi,   u w oka d  s ob   yi. ⁷ Mu bon, le D nbeen  H c r  na le n n w  y n n  z n i  H c r , k  le m h  wee na ho p ank  w n,   wee w    wa wa n b a n pu ,   m n d n waten b ua yi.

⁸ Awa,   u y n y i o N hu so b o b ior  yi,   u m n y n y i b o   n n  wi ho k s o yi b o yi. K  u t a   wa p an  le l on  yi le D nbeen  b n-tente b o yi,   w  mu l e ho p ank  na le D nbeen  n n fo . ⁹ Le D nbeen  mu l e d o k n ia w n   hueekaa w n   wa b o s i le yi. Mu y n n  wa w n-tentew  b o yi   le w r a  mu. Mu l e ler n le m  s amu k n ia w n l a b o le lon le m  i w r a  mu. B n le f era w ok a  wa b o yi o Yeesu Krista p ank  yi k  ho d m j n  d n y l era. ¹⁰ B o k  w n   mu s amu mu b o w  a  wee mi w r w r , l e b o   wa k n lo Yeesu Krista b u a b ue  f  mu h m  f uh . O z en ia le k  wa

tà le Dónbeení bín-tente bío, á wa à yí le mukānī binbirí na máa vé.

¹¹ Inén le Dónbeení léra á wó lè mí tonkarō, á le i bue mí bín-tente na 6a nùpuwa yi à mún kàrán 6a làa de. ¹² Lé bún bío yi á i wiráa le lònbee na kà yi, á mu niyio mún yí dú mi, lé bío á i zū yía á i dó i sii yi, á i láa mu yi le le dà à pa le bín-tente na le kàràfáa miï bío. Mu bon, le è pa le bío fúaa le wizonle na ó o khíi bíní ì buen yi.

¹³ Ho tuiá poni bióní na á fo já i cón á ū gua, à bè le yi. Wé mu lè le siidéró o Yeesu Krista yi à wań 6a nùpuwa ū páaníló làa wo bío yi. ¹⁴ Mu bëtentewà na le Dónbeení kàràfáa fon mí Hácírí na wi làa wen pànká yi, á ū pa bío.

¹⁵ Fo zú le ho Azii kôhú nùpuwa na dó mí sia le Dónbeení yi cérèe pâ mi díá. O Fizeele là a Hëemjzeené mún wi ba tlahú. ¹⁶ Le o Núhúso wé mí sâamu là a Onezifoore zí-núhú nùpuwa, lé bío ó o wee híi i sii túntún. Bío á i wi ho kàsó yi ó o yí máa niyi bío yi 6a nùpuwa yahó. ¹⁷ Pâahú na ó o guara ho Oroomu yi hen ó o bánbáa ò o cànkaa mi fúaa bío ó o yú mi. ¹⁸ Le o Núhúso zúñ o màkárí nònzon na ó o khíi gueé cití 6a nùpuwa yi. Fo zú le pâahú na á i híi wi ho Efëeze lóhó yi ó o séenía mi làa sòobéé.

2

O ton-sá ko lè mí sàáníi

¹ Ká ünén na lé i za, wé yí ū pànká mu sâamu na ó o Yeesu *Krista wó làa fo yi. ² Bío á i kàránnna lè 6a nùpuwa 6a seéràsa cérèe yahó na fo já i cón, ū bíní kàrán lè 6a nùpuwa na láayi wi, bìa dà à bíní ì kàrán mu lè 6a búi. ³ Le lònbee na wee yí o Yeesu Krista ton-sawá á ū tà yi làa bío ó o dásí tente wee

tàráá le lònbee yi bío síi. ⁴ O dásí na wi ò o bío wé sí mí júhúso yi wón yí máa wé dia míten à bè-vio búi bümaka. ⁵ O nùpue na wi hă penkaa lùwíi yi á mún yí dà máa yí bío ko làa wo ká a yí bò ba lùwílowà làndá yi. ⁶ O váró na wee tà beé mí lò ho váró yi lé yíka ko ò o wé o yahón nùpue na á à yí mí lònbee cùnu. ⁷ Wé và ū yi bío á í wee bío na foni wán, ó o Núhúso ò wé á fo ò zúñ mu bùenbúen kúará. ⁸ Biní leéka a Yeesu Krista na vèera bío, wón na lé o *Daviide mònmànii. Bún lé le bín-tente na á í wee bue. ⁹ Lé lerén bín-tente mu bío yi á ba cannáa mi dó ho kàsó yi á wee beé lò lòn nùpue na wó khon. Ee ká le Dónbeení bioní dén á nùpue yí can. ¹⁰ Lé bún nòn á í wee tà le lònbee lè mí síiwà yi bía le Dónbeení hueekaa bío yi, bèra a na à bán mún kâni ba páaníló là a Yeesu Krista bío yi à ba dàń zo a cùkú na máa vé yi. ¹¹ Le bioní na kà láayi wi:

Ká wa ká lòn nùpua na páanía húrun làa wo,
á wa mún nì yí le mukâni làa wo.

¹² Ká wa wee dàń hí wa sía,
á wa à dí le béení làa wo.

Ká wa pâ a,
ó orén mún nì pí wen.

¹³ Ká wa yí máa wé bío ó o le wa wé,
ó orén yí máa yérémá mí jii.
Mu bon, bío ó o karáa ó o yí dà máa lé wán.

Le Dónbeení bioní bueró na jii tun

¹⁴ Bío na 6a kèrètíewa yi le 6a bíní leéka mu bìowa na kà bío, à hení mu na 6a yi le Dónbeení yahó le 6a wé yí dé míten le wâaníi na júhú mía yi. Le yí máa séení bía wee jí le ká mu yínɔní 6a yáaró. ¹⁵ Sòobá ūten à wé o nùpue na láayi wi le

Dónbeení yahó. Bua ūten là a ton-sá na yí máa nìyi mí ton-sánii bío yi bío síi, à wé bue ho tūiá poni bióni. ¹⁶ Hā bín-conconwà làa hña bío búi yí cœéra le Dónbeení yi à ū yí dé ūten yi, lé bío á bía wee dé míten hñn bióni so síi yi á wee wíoka khèn lè le Dónbeení ká ba wà. ¹⁷ Bán nùpuua so bióní ka lòn càká na wee bœeni. O Himenee là a Fileete wi ba nùpuua mu tñahñ. ¹⁸ Ba khèra lè ho tūiá poni lé bío ba wee bío le ba nñ-hía vëera khíina, à vñinínáa ba nùpuua à ba bñnia a Yeesu món. ¹⁹ Ëe ká le Dónbeení nípomu bán yí máa dèké yi lòn zíi na þúhñ fárá tñna bío síi. Mu túara le zíi mu þúhñ na fárá tñna wán kà sii: «O Núhñso zú bía bío sã a yi». Mu mún túara le: «Bìa le mí bío sã a Núhñso yi lè mí nñ-kéní kéní wãa wé yí wé bë-kohó».

²⁰ O nàfòrò bånsø zíi yi á ho dïnló sña lè mí sñiwà wi yi. Hā búi wó lè ho sánú, hā búi wó lè ho tñjñ, hā búi má lè ho córó, hā búi lé hñ bñœení á ba tan. Hā búi ba wee sáráa hñ wizon-beera yi, ká hñ búi ba wee sáráa hñ wizon-kâamáawa yi. ²¹ Hen ká yña wee ceé míten ho kàránló mu dñní yi, wón á à keñ lòn dïnló dëe na ba wee sáráa le wizon-beení yi bío síi. O bío á à sñ mí Núhñso yi, á bío þúhñ ù keñ o cñ. O wíokaa hñ wén-tentewà wéró bío yi.

²² Awa, á mu bío na yí se na wee vá ba yàrówá dé mu bë-kohó yi á ū khènnáa. Bánbá á ū wé o nùpuue na térenna, à sñidéró le Dónbeení yi fárá tñ, à wañ ba nùpuua, à wé à ho héerà keñ ûnén làa ba pâahñ. A bía sña wee ce á wee flo wa Núhñso yi à mún wé làa bññ bío síi. ²³ Hñ bín-conconwà bñoró á ū yí dé ūten yi, fo zú le mu wee buen lè hñ warà. ²⁴ O o Núhñso ton-sá jññ yí ko ò o wé tá warà. O ko ò o

wé wé mu tentemu lè ba nùpuwa búenbúen, à wé dàń kàrán ba nùpuwa. O ko ò o wé o nùpue na mu bío búenbúen wee kúu yi. ²⁵ Hárí bía yí tà a bío ó o pá ko ò o wé wayiráa à kàrán ba, jún-sí á le Dónbeení i wé á ba sía á à yérémá á à tà ho tuiá poni bío. ²⁶ Le è wé á ba à zúñi bío se, á à fee míten o *Satāni níi yi, wón na ka lòn dádá na lá vūn ba á ba wee wé o sii bío.

3

Mu bío wa na khíi wé á ho dímíjá à véráa

¹ Zúñi mu, le ká mu bío búenbúen véró khíi wá bueé dã, á le lònbee á à keń làaa sòobéé. ² Lé bío mu pâahú ká ba nùpuwa wé è cà mí kùrú bío mí dòn. Ba à wań le wári á à poń mu bío búenbúen. Ba wé è khòoní míten, á à ydoní míten. Ba wé è bío hã bín-kora á à leé le Dónbeení yi. Ba zàwa máa wé è jí mí nín nùwã bióní. Ba nùpuwa á à wé ba bë-yízúñlowà. Bío lé le Dónbeení bío á ba máa wé è dé kònbii yi. ³ Ba máa wań mí nùpuwa. Ba máa wé è zúñi nùpue màkári. Ba wé è yáa ba nùpuwa yènnáa. Ba máa wé è dàń míten máa búa yi, ba à wé ba nísúmáa, bío se á ba máa wań. ⁴ Bía làa ba lé le jii á ba wé è lé móń. Ba máa wé è le mí yiwa máa wéráa mu bío. Ba à wé ba khònllowà, ba à wań mí sía bío á à poń le Dónbeení. ⁵ Ba wé è búa míten lè ba wee wé bío sí le Dónbeení yi, à le pànká ba jøn̄ yí tà bío. Bán nùpuwa so á ū khènnáa. ⁶ Ba nùpuwa mu tlahú ba búi wé è lé yi á à zo hã zíní, á zoó khà ba hääawa búi na siadéró yí fárá yí tña, á sú lè mu bë-kora, à ba yérémá bë ba bióní yi. Ba hääawa mu sía wee vá mu bío na yí se lè mí sìwà wéró yi. ⁷ Ba wee kení míten féeé ká ba màhã yí dàńna yí zúna

ho tūiá pony. ⁸ Bán nùpuwa so yí tà ho tūiá pony bío làa bío ó o Zanëesi là a Zänberëesi* hía yí taráa o *Møyiize bío bío sii. Ba yilera yí se, ba yí dó mí sia sese le Dónbeení yi. ⁹ Ee ká ba bío màhá máa va làa yahó lé bío ba nùpuwa bùenbúen zū le ba vùnun làa bío ó o Zanëesi là a Zänberëesi vïló bío hía zùnanáa bío sii.

Bío ba kenia làa fo, á ù búa sese

¹⁰ Ee ká ünén wón zū bío á ï wee kàrán lè ba nùpuwa, á zū bío á ï wee búa lè ïten. Fo zū i tonló nùhú, á zū bío á ï dóráa i sii le Dónbeení yi. Fo mún zū bío á ï wee hínáa i sii làa bío á ï waráa ba nùpuwa. Fo zū bío á ï wee jináa i yi. ¹¹ Bío ba nùpuwa jinianáa i sánia, á beéra i lò ho Antiosi lè ho Ikoniyumu, lè ho Lisitere lórá yi, á fo zū. Mu bon, ba bëntin beéra i lò làa sòobéé. Ee ká wa Núhúso màhá kánia mi mu bùenbúen yi. ¹² Bía bùenbúen na wi ba búa míten à héha làa bío le Dónbeení sii vá yi wa páaníló là a Yeesu*Krista bío yi, bán ba à beé lò. ¹³ Ká ba nì-sùmáa lè ba sabín-füaalowa, bán sùnsùmámu lè ba sabióní wé è dé wán ká mu wà. Ba à vliní ba nùpuwa, á ba nùpuwa mún nì vliní barén. ¹⁴ Ká ünén, bánbá à ù wé bë bío á fo kenia yi, à tà mu yi lè ù sii bùenbúen. Ünén ú bëere zù bía kenia mu làa fo. ¹⁵ Le Dónbeení bióni vùahú á fo zù bío harí ú háyónmu yi. Lé lerén dà à na mu bë-zùñminí binbirí foñ, bío á fo dà à bë yi á à déráa ú sii o Yeesu Krista yi á à kánináa. ¹⁶ Le Dónbeení bióni vùahú á túara lè lerén mí bëere Hácíri pànká. Le bióni mu bío nùhú wi làa sòobéé. Lé lerén wee kàrán o nùpue, á wee wé ò o pí bío yí bon, lé lerén wee bë o nùpue, le mún wee wé ò o

---

* **3:8** Mi loñ Léró vùahú (Exode) 7.11-12

wé wé bío térenna. ¹⁷ Lé bún ñ na ká le Dónbeení nùpue á à dàní wé è wé hã wárá na se.

4

O Poole móndén bío na ó o henia

¹ Bio ká lé bío á í wee hení ì na fon lè le sòobéé le Dónbeení yahó, là a Yeesu *Krista yahó, wón na khíi buen bueé cítí ba yèn-vèeniasa lè ba ní-hía á mún bueé dí mí béení. ² Hárí ho päähú wé se loo, à ho yí wé se loo, à ū wé bue le Dónbeení bióni. Bía wé wó khon à ū zéení ba wékheró bío na ba yi, à hení mu na ba yi le ba dia mu bë-kora wéró. Wé hení ba sia. Bún búenbúen á ū wé jí ū yi à wé kàrán ba. ³ Lé bío á päähú búa khíi dã ká ba nùpua máa wé è jí bía wee kàrán ba lè ho tuiá poni cón, ká ba wé è wé bio sì ba yi, á wé è jí ba ní-kàránlowà cérèe na bío yí bon cón. ⁴ Ba à pí ho tuiá poni bío ká ba à bë hã sabióní móñ. ⁵ Eε ká үnén wón zúñ үten buaró mu bío búenbúen yi, tà le lònbee yi. Wé bue le Dónbeení bín-tente na ba nùpua yi. Sá ho tonló mu sese làa bío mu koráa.

⁶ Ká ینén wón húmú suaráa, í ka lòn yía na ba yan lè le muinió vó. ⁷ I sá a Yeesu Krista tonló lè i sii búenbúen lòn nùpue na san ho saró lè mí sòobéé. Bío le Dónbeení le i wé á í wó á mu jíi sú lòn nùpue na lùwa vaá dñ hen na ó o ko ó o vaa dã yi. I siidéró o Yeesu Krista yi á í yí dia. ⁸ Bio ká wán á ho cùnú na ko làa mi bío á í wó bío térenna bío yi, á bàrá pan mi ho wáayi. O Núhúso na lé o cítí fi na térenna á à na ho cùnú mu mií päähú na ó o khíi cítí ba nùpua yi. Mu máa wé ینén i dòn ó ò na ho cùnú yi, ká bía búenbúen na wee lòoni a bini buenló ó o mún ñ na ho yi.

O Poole wi ò o Timotée buen o cón

⁹ Bánbá à ū buen i cón fùafùa. ¹⁰ Lé bío ó o Demaasi wà ò o dia mi á van ho Tesaloniiki lóhó ho dímíná bìowa na ó o wa bío yi. O Keresan wón wà van ho Kalasii kõhú, ò o Tiite bén van ho Dalamatii kõhú. ¹¹ O Luki mí dòn lé yía wi hen làa mi. Hen ká fo bò o buen à ū fé o Maaki buennáa, lé bío ó o dà wee séení mi ho tonló yi. ¹² O Tisiiki wón á i tonkaa ó o van ho Efèeze. ¹³ Fo bò o buen à ū buee lé ho Torowaasi yi à ū lá i báká beení na á i dia o Kaapuusi cón búa buennáa. Fo bò o buen à ū mún khuii i võnna, sõnkú i sõnna na ho túaró wi wán. ¹⁴ O Alékisàndere na lé o kháa-liki bénfín wó khon làa mi dàkhíina. Le Dónbeení á à sàání a yi á à héha làa bío ó o wó. ¹⁵ Unén mún pa ūten bío lé bío á bío wa wee kárán lè 6a nùpuá ó o yí tà bío hùúu. ¹⁶ Bío 6a nín-yání buan mi vannáa le cítíi fliníi, á harí nùpue yí bueé tà i nii, 6a búenbúen pã mi dia. Le le Dónbeení sén mu dia na 6a yi. ¹⁷ Ee ká a Núhúso wón pan i bío á nən ho pànká mií á i bueraráa o bioní á bía yí zú le Dónbeení cérèe ja le. Lé orén kánia mi 6a kúdenwà yi. ¹⁸ O Núhúso á à kání mi mu bè-súmáa búenbúen yi. O ò kání mi á i keñi ho wáayi o bá-zàmu yi. Le ho cükú à bío sì a yi féeë hâ lúlúio na nii mía yi. *Amiina!

Le móndén tèení

¹⁹ I wee tèení a Pirisiye là a Akilaasi yi. I mún wee tèení a Onezifoore zí-núhú nùpuá yi. ²⁰ O Erasiite wón kará ho Korente yi, ká a Torofiumu wón á i dia ho Milee yi lé bío ó o lò yí here. ²¹ Bánbá à ū buen ká le tèení dín yí hínən.

Timotee jun ni 4:22

x

Timotee jun ni 4:22

O Ebuluusi, là a Pudēnsi là a Linuusi là a Kolodia
lè wàn zàwa lè wàn hinni kérétíewa na wi hen
búenbúen wee tèení fon.

²² Le wa Núhúso keñi làa fo, le o wé mí sãamu làa
mia.

**Dónbeenì páaní fīnle vūahū
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 30 Dec 2021
331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fce9bf